

**METHODOLOGICAL BASIS OF PROFESSIONAL PREPARATION OF
TEACHING STAFF OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS
МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ
КАДРІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Cherusheva G. B. / Черушева Г. Б.

Phd, assoc.prof. /к. п. н.,доц. /

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9652-0913>

National Academy of Statistics, Accounting and Auditing,

m. Kyiv, Pidhirna 1, 04107

Національна академія статистики, обліку та аудиту,

м. Київ, Підгірна 1, 04107

Barvinok I. / Барвінок І.В.

Phd, assoc.prof. /к. п. н.,доц. /

завідувач науково-методичним відділом

head of the scientific and methodical department

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9831-1434>

House of creativity of children and youth,

m. Mykolaiv, Kosmonavtiv 128 a, 54028

Будинок творчості дітей та юнацтва,

м. Миколаїв, Космонавтів 128 а, 54028

Анотація. В роботі розглядається сутність поняття «професійна готовність», її роль для успішної професійної діяльності майбутніх педагогічних кадрів, обґрунтовані змістовні складові професійної готовності, визначені індивідуально-особистісні якості та професійно-педагогічні здібності, розкрита роль мотиваційного компоненту як внутрішнього енергетичного ресурсу особистості.

Ключові поняття: професійна готовність, педагогічні здібності, мотиваційний компонент.

Abstract. The work examines the essence of the concept of "professional readiness", its role for the successful professional activity of future teaching staff, substantiated meaningful components of professional readiness, defined individual-personal qualities and professional-pedagogical abilities, revealed the role of the motivational component as an internal energy resource of the individual.

Key concepts: professional readiness, pedagogical abilities, motivational component.

Вступ.

Сьогодні надзвичайно актуальною є проблема створення ефективної системи підготовки педагогічних кадрів на підґрунті національних пріоритетів та європейських цінностей.

Удосконалення педагогічної освіти України потребує внесення певних коректив у постановці соціально-педагогічних цілей системи професійної підготовки. Педагогічна мета визначається, з одного боку, соціальним замовленням (зовнішні передумови), з іншого – соціальними потребами особистості (внутрішні передумови).

Водночас постає питання щодо наближення основоположних принципів вишівської дидактики до вимог життєдіяльності особистості у всіх її проявах, таких як: принципи віддзеркалення реалій соціального середовища, зокрема у професійній сфері; пріоритетності та бінарності педагогічних цілей; ступневості змісту предметного пізнання; технологічності, варіативності та випереджального характеру навчального процесу, підготовки на перспективу; діалогової взаємодії основних суб'єктів системи професійної підготовки.

Основна частина.

Основу концепції системи професійно-педагогічної підготовки спеціалістів складає положення, що її суб'єктом, ціллю та результатом є особистість у гармонійній єдності індивідуально-психологічного та соціального аспектів у якості «відкритої системи, що постійно змінюється». При цьому, вихідними орієнтирами цієї системи визначені два основних підходи в ставленні до особистості.

По-перше, це «ставлення до неї як до цінності, з визнанням та оцінкою її особистісної гідності. В цьому випадку необхідним є “наближення” всієї системи до особистості, надання їй гуманістичної спрямованості на допомогу молодій людині “стати тим, ким вона здатна стати” (А.Маслоу), на створення сприятливих умов її гармонійного розвитку, самоактуалізації на засадах індивідуальних диспозицій особистості». [1]

Сутність іншого підходу полягає у традиційній спрямованості на формуванні професійної готовності майбутнього фахівця. Це дає можливість розкрити й реалізувати на змістовному та функціонально-діяльнісному рівнях увесь комплекс зв'язків особистості із професійно-педагогічним середовищем.

Розкриття сутності поняття професійної готовності до педагогічної діяльності надає можливість визначити основні структурні та змістовні компоненти професійної підготовки у їх взаємозв'язку. Професійна готовність представляється нами як інтегральна властивість та стан особистості, з функціональною спрямованістю на діяльність. При цьому рівень професійної готовності визначається наявністю педагогічних здібностей, системою психологічних, гуманітарних та спеціальних знань, сформованих на їх основі вмій, навичок, переконань, ціннісних орієнтацій та морально-психологічних особистісних якостей, що сприятимуть успішному виконанню професійних обов'язків та функцій [3].

Не зменшуючи ролі педагогічного знання, зокрема концептуальних основ дидактики навчально-виховного процесу, знання форм і методів навчання, психолого-педагогічних основ спілкування з опорою на суб'єктно-суб'єктних відносин зі студентами, важливою складовою педагогічної готовності є якості та здібності фахівця. Коли йдеться про якості, слід відокремлювати індивідуально-особистісні якості та професійно-педагогічні.

Так, в структурі *індивідуально-особистісних якостей* визначальними є моральні цінності педагога, творча активність, креативність та артистизм, розвинена рефлексія, емоційно-вольова стійкість, що забезпечує витримку, психологічний стан, який відображає динамізм особистості, багатство її внутрішньої енергії тощо.

В структурі *професійно-педагогічних* можна виділити дві групи якостей і здібностей майбутнього викладача. *Першу групу* складають загальна культура, широка ерудованість, це тактовність, здатність ідентифікувати себе з іншими, конгруентність, повага й толерантне ставлення до студента як до особистості, увага та спостережливість.

Друга група, це комплекс педагогічних здібностей: ініціативність та винахідливість, готовності до новацій освітнім викликам сьогодення із врахуванням євроінтеграційних процесів, психологічного стану молоді в умовах війни, впровадженням сучасних технологій дистанційного навчання, дуальної освіти та мобільного навчання, професійно-педагогічне мислення, що дозволяє проникати в причинно-наслідкові зв'язки педагогічного процесу, аналітичні здібності, що дозволяє аналізувати як власну педагогічну діяльність, її результати, досягнення так і навчальну, науково-дослідну діяльність студента, діагностувати динаміку його професійного зростання протягом усього періоду навчання у ЗВО.

Умовно педагогічні здібності можна класифікувати як: *конструктивні, організаторські, комунікативні, гностичні та спеціальні.*

Ядром особистості, її ведучими характеристиками є комплекс властивостей молоді людини, а саме: *ціннісні орієнтації, спрямованість, світогляд, переконання, досвід.* Слід підкреслити, що через зміст і стійкість спрямованості на професійну діяльність формуються основні якості педагога, створюються передумови опанування педагогічною майстерністю.

Внутрішнім енергетичним ресурсом професійної готовності особистості виступає мотиваційний компонент, який спрямовує та стимулює її на конкретні види діяльності, визначає ближні та перспективні соціально-педагогічні цілі й плани професійного зростання. Мотиваційний компонент на основі диспозиції особистості:

- інтегрує життєві орієнтири (індивідуально-особистісні та соціально-професійні);
- виступає як динамічний фактор розвитку компонентів професійної готовності майбутнього фахівця впродовж навчання у ЗВО;
- має гуманістичну спрямованість на соціально-психологічний захист молоді людини, на підтримку її ініціатив, забезпечення психологічного комфорту, створення умов для духовного збагачення, культурно-творчого розвитку та самореалізації.

Слід зазначити, що ключову роль у професійній готовності відіграє професійна свідомість особистості, як комплекс уявлень про себе як фахівця, про професійну діяльність та суб'єктів взаємодії.

Висновки.

В роботі розглянуто і розкрито сутність поняття «професійна готовність», визначена її роль для забезпечення високого рівня професійної діяльності майбутніх педагогічних кадрів; визначені індивідуально-особистісні якості; обґрунтовані професійно-педагогічні здібності та визначена їх класифікація; розкрита роль мотиваційного компоненту як внутрішнього енергетичного ресурсу особистості.

Література:

1. Васянович, Г. П. Основи психології : навчальний посібник / Григорій Петрович Васянович. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 114 с.
2. Добровольська К., Кіршо С. Проблеми професійно-педагогічного розвитку особистості майбутнього педагога-економіста в контексті осмислення творчої спадщини А.С.Макаренка / Добровольська К., Кіршо С. / Витоки педагогічної майстерності: зб. наук. праць. Вип. 10 / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. - Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2012. - 370 с. - (Педагогічні науки).
3. Черушева Г.Б., Пархоменко В.В., Барвінок І.В. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник. Практикум для студентів денної та заочної форми навчання. Вид. 2, доповнене. Київ: Інтерсервіс, 2020. – 202с.